

TORPINVENTERINGEN

NYKYRKA

Socken i Jönåkers härad i Södermanland nordväst om Nyköping. Nykyrka omfattar det odlade näset mellan Hallbosjön och Långhalsen samt en skogrik och bergig halvö i den sistnämnda. Namnet skrevs 1352 Nya kyrkio. Kyrkobokföring saknas före 1794. [Klicka här för att se karta.](#)

Innehåll

1. Skeppsdrät.....	2
2. Ambol.....	2
3. Vålsta	2
4. Vålsta 1.	2
5. Banninge	3
6. Axelslund	3
7. Nytorp.....	3
8. Täppängen.....	3
9. Hagstugan.....	4
10. Grabbetorp	4
11. Torsta soldattorp.....	4
12. Nykyrka fattigstuga.	4
13. Hormesta skola	4
14. Solöstugan	5
15. Grindstugan.....	5
16. Tegelbruk vid Århammar.....	5
17. Tegelstugan	5
18. Soldattorp Skuggbol	6
19. Rogsten (Rotensberg).....	6
20. Sundstugan.....	6
21. Håktäppan	6
22. Hakholmen.....	6
23. Fälltorp.....	6

Denna version med klickbar innehållsförteckning innehåller den ursprungliga texten från "Torpinventeringen" nr 19 är kompletterad med det rätta namnet Rotensberg. 2024-01-25 Mikael Wingren

1. **Skeppsdrät.** Beläget vid Hallbosjön inte långt från Vrena, ett läge som kan styrka den gamla betydelsen av namnet dvs uppdragningsplats för båtar eller skepp. Anna Clemensdotter Hagensköld ägde på 1500-talet gården, som då tillhörde Åkerö tillsammans med Foltorp, Skogstorp och Vålsta nr 1. Sonen Ture Bjelke ärvde sedan Skeppsdrät. Han gjorde en del underliga affärer, vilka är ej känt, men kronan beslagtogs hemmanet och år 1603 löste Åkerö tillbaka Skeppsdrät. Det gick sedan i arv till Ture Bjelkes syster Margareta, gift med Erik Oxenstjärna. 1680 skingrades hemmandena och Skeppsdrät och Foltorp förvärvades av Håkan Färgerstjärna som dog 1693. Hans arvingar ägde gårdarna fram till 1707 då de köptes av Lennart Ekeboom senare adlad Ekefäldt. Husförhörslängden upptar Skeppsdrädet i Rottninge rote från 1794. 1819 stavat Skeppsdrät lägges det till Solberga rote. Det är genom åren bebott av många människor fram till 1860 då det anges raserat. Foltorp eller Fålltorp låg närmare Länninge på mark där järnvägen nu går fram.
2. **Ambol.** 1 mantal frälse i Solberga rote, 1866 Länninge rote. Ägdes 1871 av friherre K A Strömfelt på Tärnö i Husby Oppunda. 1876 under Mjältnäs. 1886 anges ägaren till rådmann G Jansson, Nyköping. Gården låg vid en vik av Långhalsen mellan Skogstorp och Mjältnäs. I husförhörslängden från 1794. Boningshus revs kanske redan 1917-1918. En loge fanns kvar längre. Den blåste omkull 1969 och det är dess rester som idag kan ses på platsen. Skylt uppsattes 1991.
3. **Vålsta.** Mellan Hormesta och Mjältnäs nedanför Vålstaberget låg två gårdar som båda hette Vålsta. Skylt uppsatt 1994-10-08.
4. **Vålsta 1.** Tillhörde i början av 1600-talet Åkerö. Sista boende hette Pettersson och kallades Vargpelle. Revs på 1930-talet. Skylt uppsatt 1994-10-08.

5. **Banninge.** Grenadjärort nr. 107 beläget på Rottninge ägor senare sålt till Länninge. I husförhörslängden från 1794 bebott av ryttaren Andes Rothbeck och hustrun Ingeborg Pehrsdotter. Den siste grenadjären nr 107 hette Johan August Andersson Roth. Torpet fanns kvar till omkring 1930.

6. **Axelslund.** Torp på Hormesta ägor. I husförhörslängden 1809 - 1875. Förre lantbrukaren vid Torsta Carl Nilsson berättar om Axelslund: För att komma till detta ställe, ja på sommaren gick det att gå från Dalstugan över de sankna markerna upp till Axelslund, men höst och vår fanns det båt där för att komma över. Vattenverket hann inte med vårfloppet. Där uppe på det lilla stället växte det upp tre barn Anders, August och Sofia. Jag hörde själv hur sonen Anders talade om hur modern malde råg på hemkvarnen därute i bon till grötmjöl, som hon sedan kokade gröt av i osiktat skick. Jag citerar Anders: "Ni kan inte tänka er vad den gröten smakade bra". De levde säkert bra nära svältgränsen, levnads-standarden var nog inte alls hög där uppe. August var ett original som arbetade vid Hormesta gård hela sitt liv. Dottern Sofia var husföreståndarinna hos en familj i Karlstad. Hon hamnade på ålderns dagar på Stigtomta ålderdomshem där hon dog nära ett hundra år gammal. Svält och umbärande tycks inte verka menligt på livslängden, åtminstone i en del fall. Axelslund har varit borta över 80 år. Där finns bara gamla grunder kvar, krikon-buskar samt de traditionella syrenbuskarna. De finns ju i många fall kvar vid bortrivna stugor och övergivna ställen. Skylt uppsatt 1994-10-08

7. **Nytorp.** Torp på Rottninge ägor nära järnvägen. Sannolikt öde redan 1803. Skylt uppsatt 1994-10-08.

8. **Täppängen.** Torp på Rottninge ägor. I husförhörslängden 1794 - 1870. Brukat från 1832 av torparen Anders Andersson född i Nykyrka 1807-12-27. Han var son till avsk. grenadjären gratialist Anders Olofsson och hans hustru Maria Larsdotter som med familjen bott vid torpet sedan 1814. Maria dör 1849 och maken 1850. Anders gifter sig omkring 1840, blir änkling 1846 och gifter om sig 1848. Familjen bor sedan kvar till 1870 varefter torpet läggs öde.

9. **Hagstugan.** Torp på Rottninge ägor ungefär 1 km öster om Rottninge. I husförhörslängden från 1794. Bebott av bl a kyrkvaktaren avsk. grenadjären gratialist Pehr Roth med familj från 1844. Roth dör 1882 och hustrun 1892. Från 1910 bor här f d grenadjären Johan Adolf Fredrik Ros och hustrun Matilda Charlotta Olsson. Deras son Johan Emil Ros senare ladugårdskarl vid Rottninge flyttar efter faderns död 1928 fram till Rottninge. Stugan fanns kvar ännu 1943 men revs därefter.

10. **Grabbetorp.** Torp på Rottninge ägor beläget ca två km sydsydost om Rottninge nära Hallbosjön. Vid inspektionen den 13/5 1991 i samråd med Fredrik Olsson, Rottninge placerades torpskylten på den kvarvarande grunden till bostadshuset. Sista boende vid torpet var statdrängen Erik Oskar Eriksson född i Krokeks socken 1901-01-16 inflyttad från Eskilstuna 1925-11-27. Sigvard Ejermo.

11. **Torsta soldattorp.** Grenadjärtorp nr 105 stundom benämnt Thorstastugan bebott av soldater med namnet Thor. Bland andra Anders Olofsson Thor med hustrun Maria Larsdotter 1802-1814, Gustaf Thor och hustru Anna Chatarina Carlsdotter 1819-1830. Båda familjerna hade många barn. Anders och Maria flyttade 1814 till Täppängen på Rottninge ägor. Torpet var bebott till 1927.

12. **Nykyrka fattigstuga.** Belägen so om Nykyrka kyrka norr om vägen till Torsta. Riven omkring 1860.

13. **Hormesta skola.** På Hormesta ägor väster om landsvägen inte långt från fattigstugan uppfördes den första skolan i Nykyrka omkring 1850. Innan dess hade skolbarn undervisats i Klockarbol av madam Hagelström redan från 1790-talet. Den första skolan brann ned 1899 och en ny uppfördes på samma plats. Där bedrevs undervisning fram till 1930 då Mjälås skola togs i bruk. Hormesta skola såldes och användes som sommarstuga till någon gång på 1960-talet. Huset var då i så dåligt skick att det brändes ned. Vid skolan bodde och undervisade bl.a. systrarna Anna Serafia och Hildur Axelina Maria Bergh samt Gunhild Uhr och

Margit Andersson. De båda sistnämnda flyttade över till Mjältnäs skola när den öppnades.

14. **Solöstugan** eller Sjökärrstugan Beläget nära avtagsvägen till Ladäng. Soldattorp i Århammars rote även kallat Nordens soldattorp. Bebyggd bl.a. av soldater med namnen Säll, Storm och Strid. Sista soldaten som bott här lär ha hetat Carl Ljungman. Huset revs 1942. Vid inspektionen torsd. den 20 juni 1991 i samverkan med Erik Andersson anträffades några grundstenar och blommande syrener. Sigvard Ejermo.
15. **Grindstugan**. Beläget invid vägen mot Århammar nordväst om Århammars skola. I husförhörslängden från 1794. Bebyggd till 1801 av båtsman Pehr Krok och hans hustru Brita Andersdotter. Rivet 1922. Vid inspektionen torsd. den 20 juni 1991 i samverkan med Erik Andersson anträffades några överväxta grundstenar samt gamla syrenbuskar. Sigvard Ejermo.
16. **Tegelbruk vid Århammar**. Beläget på Århammars ägor omkring 300 m nordväst om Århammars gård. Verksamheten upphörde på 1880-talet. Produktionen var enligt rykte av dålig kvalitet varför tegelbruket skämtsamt kallades "Paltbruket". Vid inspektionen fanns rester av tegelugnen kvar en 70 cm tjock och 170 cm hög stenmur. Ugnen syntes ha varit 10x7 m = 70 m² utvändigt mått. Till anläggningen har sannolikt hört en torklada 10x30 m strax väster om ugnen. Två ankarjärn av kraftig konstruktion höll ihop det kvarvarande murverket. Ett tiotal meter norr om ugnen fanns fortfarande en lergrop ca 50x50 m. som numera är fylld med vatten och tillhåll för fåglar. Platsen ifråga var beväxt med snårig barrskog. Inspektionen utfördes av Erik Andersson och Sigvard Ejermo onsd. den 19/6 1991. Skylt uppsattes vid ugnens norra sida.
17. **Tegelstugan**. Belägen på Århammars ägor nordväst om Århammar. I husförhörslängden från 1794 till 1920. I Tegelstugan bodde tegelslagaren tills verksamheten upphörde i slutet av 1800-talet. Husförhörslängden upptar många människor bl. a, torpare, dagkarlar, arbetare, enkor och inhyses mm. Vid inspektionen torsd. den 20/6 1991 i samverkan med Erik

Andersson kunde antagas att byggnaden varit ett s.k. parhus. Grunden var i det närmaste utplånad. Sigvard Ejeremo

18. **Soldattorp Skuggbol.** Grenadjärtorp nr 106 på Lida ägor och med namnet Skuggbol. Bebott av soldater vid namn Ek, Lilja mm.
19. **Rogsten (Rotensberg).** Torp beläget mellan Drögsta och Vallersta. Skylt uppsatt 1994-10-08.
20. **Sundstugan.** Torp i närheten av Nystugan. Finns i husförhörslängden från A1:1 1794 vilket betyder att det sannolikt är ännu äldre. Det inte finns ju inga äldre kyrkböcker. Skylt uppsatt 2000-09-02.
21. **Håktäppan.** Torp i närheten av Nystugan inte långt från Skansberget. Även Håktäppan finns 1794 och fram till 1895. Det är obekant när det revs. Skylt uppsatt 2000-09-02.
22. **Hakholmen.** Ö i Hallbosjön på Rottninge ägor. I husförhörslängden kallat Rottningeholm. Bebodd från den 16/11 1885 till ung. 1910 av Grenadjär Johan Adolf Fredrik Ros och hans familj, hustru och fyra barn. Vid Hakholmen drogs det så kallade Hakvarpet ett notvarp som drogs varje år i slutet av februari och som gav mycket stora fångster av främst braxen. Notvarpet är känt ända från 1500-talet och drogs sista gången 1877. Efter sjösänkningen på 1860-talet minskade fångsten så att det inte längre var lönsamt. Skylt uppsatt 2004-07-15.
23. **Fålltorp.** Gården Fålltorp fanns som egen brukningsenhet i husförhörslängden A1:1 1794 och omfattade 1 mantal. Då bodde där Anders Andersson, född 1746 död 1806, och hustrun Ingrid Nilsdotter, född 1750 död 1803, med döttrarna Maria född 1779 och Anna född 1786. Maria flyttade till Halla 1801 men återvände 1803 vid moderns död. 1805 gifte sig Anna med Eric Ersson född 1779. De fick sonen Eric 1808. Annas syster Maria står skriven som piga och arbetar tydligen kvar på gården. 1813 flyttade hela familjen till Vrena. Gården lades så småningom ihop med Länninge och finns efter 1866 inte längre i husförhörslängden.

Sista boende var arbetskarlen, änklungen Carl Gustaf Pehrsson född 1811 och hans son August född 1843. De flyttade ut 1861. Gården låg helt nära järnvägens sträckning och det kan väl antas att husen revs i samband med att järnvägen byggdes på 1870-talet. Skylt uppsattes 2009.